תלמוד ירושלמי · מפרשים · נועם ירושלמי · סדר מועד

נועם ירושלמי על שקלים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נועם ירושלמי על שקלים

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נועם-ירושלמי-על-שקלים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה א 4
פרק ד 10
הלכה ד 10

פרק ב

הלכה א

קטע ה

הפריש שקלו ואבד ר"י אמר חייב באחריותו עד שימסור לגזבר רשב"ל אמר הקדש ברשות הגבוה בכל מקום שהוא כו' הנה אמרינן בחולין (ד' קל"ט) וכן אמר ר' יוחנן במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ומרדה א"ל רשב"ל וכיון שמרדה פקעה לי' קדושתי' א"ל בבי גזא דרחמנא איתא דכתיב לה' הארץ ומלואה ורמי דר' יוחנן אדר"י ורמי דרשב"ל אדרשב"ל דאיתמר מנה זו לבדק הבי' ונגנבו או נאבדו ר"י אמר חיי' באחריותן עד שימסרנו לגזבר ור"ל אמר כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא דכתיב לה' הארץ ומלואה קשי' דר"ל אדר"ל קשי' דר' יוחנן אדר' יוחנן דר"ל אדר"ל לא קשי' הא מקמי' דשמעי' מר' יוחנן רבי' הא לבתר דשמעי' מדר' יוחנן רבי' אלא דר' יוחנן אדר' יוחנן קשי' דר' יוחנן אדר' יוחנן נמי לא קשי' הא דאמר עלי הא דאמר ה ה"ז מכלל דר"ל אע"ג דאמר עלי נא מחייב והתני' איזה הוא נדר ואיזה הוא נדבה נדר האומר הרי עלי עולה נדבה האומר ה"ז עולה ומה בין נדר לנדבה נדר מתה או נגנבה או שאבדה חייב באחריותה נדבה מתה או שנגנבה או שאבדה אינו חייב באחריותה אמר לך ר"ל ה"מ קדשי מזבח דמחוסר הקרבה אבל קדשי בדק הבית דלא מחוסר הקרבה אע"ג דאמר עלי לא מיחייב כו':

וא"כ מוכח מהש"ס דילן דר' יוחנן נמי סבר דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא אלא דבאומר הרי עלי מתחייב דכיון שאמר עלי מתחייב באחריותו וא"כ הכא בשקלים לפי שיטת הירושלמי דאמרינן שחייב באחריותו עד שימסור לגזבר אע"ג דלא אמר עלי. וא"כ לכאורה אעפ"י ששקלים הוא חובת הגוף אפ"ה כיון שהפריש שקלו א"כ כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא ואיפשר לומר דר' יוחנן סובר כיון דהשקלים הוא לקרבנות דמי לקדשי מזבח דמחוסר הקרבה ויתבאר במ"א:

והנה בספרי שפת הנחל ביארתי דהטעם של ר' יוחנן שסובר דהא דכתיב לה' האר ומלואה ואמרינן כם דע"כ אמרינן כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא היינו היכא שהוא לטובת הקדש דהיינו בקדשים שאינו חייב באחריותה דאז אם נאבד מפסיד ההקדש ע"כ אמרינן כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא ולא אמרינן כיון דנאבד פקע הקדושה וכמו דאמרינן בחולין (ד' קל"ט) אמר לך רב דווקא קא פטרי משילוח כגון פירות שובכו דקדשי מזבח נינהו דכיון דקדש שי קדושת הגוף לא פקעה קדושה מינייהו אבל במקדיש תרנגולתו לבדק הבית דלאו קדשי מזבח בקדושת דמים בעלמא הוא כיון

דמרדה פקעה קדושתי' וחייבת בשילוח ושמואל אמר כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא דכתיב לה' הארץ ומלואה וכן אמר ר' יוחנן במקדיש תרנגולתו לבדק הבית ומרדה א"ל ר"ש בן לקיש וכיון שמרדה קע לה קדושתה א"ל בבי גזא דרחמנא איתא דכתיב לה' הארץ ומלואה ואם כן סובר ר' יוחנן דכל היכא דאיתא בבי גזא דרחמנא כו' ולא פקעה קדושתה אלא בקדשים שחייב באחריות כגון שאמר עלי או בשקלים אע"ג שלא אמר עלי אפ"ה כיון שחייב באחריותה. וא"כ אם נאמר כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא אש א"כ יפסיד ההקדש ע"ז אומר ר' יוחנן שחייב אבל באמת ובר ר"י דבקדשי בדק הבית כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנ' איתא ולא פקע הקדושה ור"ל ס"ל דאפי' באומר עלי נמי אמרינן כל היכא דאית' בי גזא דרחמנא איתא אע"ג דאיכא פסידא להקדש

והנה בספרי ש"ה (דרוש ד') הבאתי מה שכתב המ"ל ברמב"ם (ופ"י מה' ערכין) שכתב אבל מקדיש כו' בפ' בתרא דתמורה (ד' ל"ב) קדשי ב"ה שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים לא עשה ולא כלום ופירש"י דגופי' לא מיפקע מבדק הבית וטובת הנאה לח שייכי בהו ולא ביאר רש"י למה לא יתן דמיהן היכי דהוי נדר כמו במתפיס קדשי מזבח לב"ה ואיפשר דלא שייך בקדשי ב"ה הא מילתא משום דמדאפרשה נפטר נדרו דדווקא באומר הרי עלי עולה כל כמה דלא זכה מזבח לא נפטר מחיובו אבל באומר הרי עלי לבדק הבית מכי אפרשי' אף שלא בא לידי גזבר פטר מחיובו דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא ותמיהני דהא לפי מה דאיתא בחולין (ד' קל"ט) ס"ל לר' יוחנן דאפילו בקדשי ב"ה אם אמר הרי עלי חייב ואיפשר לומר דהא דאיתא בחולין דאפי' בקדשי ב"ה אם אמר הרי עלי חייב היינו דווקא כמו דאיתא שור זה עלי עולה בית זה עלי קרבן דכיון דאמר זה א"כ הא שאומר עלי היינו להביאו לידי גזבר אבל אם אמר הרי עלי בלא זה מכי אפרשי' יצא דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא ובזה ניחא בהא שאמר שם מנה זה לב"ה ונגנבו או נאבדו דר' יוחנן אמר חייב באחריותן עד שימסרו ליד הגזבר ור"ל אמר כל היכא דאיתא כו' ומשני כגון דאמר עלי וא"כ קשה דהא איתא התם מנה זה לב"ה אלא דמיירי שאמר מנה זה עלי וא"כ דקאמר זה עלי כונתו שיתחייב באחריות וכמו דאיתא בירושלמי (פ"ד דמגילה ה' ד') ר' חמא חברין דרבנן בעי אמר הרי עלי וחזר ואמר ה"ז כו' וחזר ואמר הרי עלי איסור חמור חל על איסור קל ואין איסור קל חל על איסור חמור וע"ככיון שאמר הרי זה עלי ע"כ סובר ר' יוחנן דחייב באחריותו אבל אם חמר הרי עלי ולא אמר ה"ז אפשר דמדאפרשי' לא מחייב דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא:

והנה לפי משמעות הירושלמי דפליגי ר"י ור"ל אם הפריש שקלו ואבד דר' יוחנן אמר חייב באחריותו עד שימסרנו ליד גיזבור ור"ל אמר הקדש ברשות הגבוה בכל מקום א"כ משמע דר"י לא ס"ל דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא וא"כ לפי מה שכתב המ"ל דהטעם דאין קדשי מזבח חל על קדשי ב"ה הוא משום דקדשי ב"ה מכי אפרשי' אע"ג דאמר עלי לא מיחייב משום דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא בזה יתיישב הא דאיתא בירושלמי (פ"ד דשקלים ה"ז) ר' חזקי' בשם ר' יוסי קדשי ב"ה שפודן תמימים יצאו לחולין אין תומר לא יצאו לחולין איך קדשי מזבח חלה על קדשי ב"ה כו' וא"כ משמע דהירושלמי סובר דקדשי מזבח חל על קדשי ב"ה והוא דלא כשיטת הש"ס דילן בתמורה (ד' ל"ב) דקדשי בדק הבית שהתפיסן לבדק הבית לא עשה ולא כלום והוא דלפי מה שכתב המ"ל דהטעם דבקדשי ב"ה לא חל אפי' בנדר הוא משום דמדאפרשי' לא מתחייב באחריותו דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא וע"כ אינו חל וא"כ זהו דווקא לשיטת הש"ס דילן דר' יוחנן נמי אית לי' דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא אלא דווקא באומר ה"ז עלי וע"כ מתחייב באחריותו אבל באומר הרי עלי בלא ה"ז לא. וע"כ לא חל קדשי מזבח על קדשי ב"ה דהא אינו חייב באחריותו אבל לשיטת הירושלמי דר' יוחנן לית לי' כלל דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא וע"כ ס"ל דאם הפריש שקלו ואבד חייב באחריותו דלא אמרינן כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא ובפרט לפי מה שביארתי דר' יוחנן סובר דלא אמרינן כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא רק לענין שלא תפקע הקדושה דאית לי' רוחא להקדש אבל לא ליפטור מאחריות דבזה לא אמרינן כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא וא"כ בקדשי ב"ה אם אמר הרי עלי לא אמרינן דמכי אפרשי' פטור מאחריות משום דכל היכא דאיתא כו' וא"כ ניחא הא דס"ל להירושלמי (פ"ד דשקלים ה"ז) דקדשי מזבח חל על קדשי ב"ה דבקדשי ב"ה נמי חיי' באחריות וע"כ חל קדשי מזבח על קדשי ב"ה נמי רק דלפי מה שכתבו התוס' בתמורה (ד' ל"ב) דבקדשי מזבח יש שם הבעלים עליהם לפדותם כשהוממו אבל בקדשי ב"ה שהקדישם אין לבעליהם עליהם יותר משאר אדם לפיכך אין בידו להתפיס וא"כ לפי טעם זה תקשה דאמאי ס"ל להירושלמי דקדשי מזבח חל על קדשי ב"ה אך זה הטעם דחוק וכמו דאמרינן בירושלמי (רפ"א דמעשרות) מה בין הפקר מה בין הקדש הפקר יצאו ידי בעלים הקדש ל יצא ידי גיזבר א"ר אבון אפי' ידי בעלים לא יצא מאחר שאמר לו פדה אתה ראשון וא"כ כיון שהבעלים יכולים לפדות ואומרים לו פדה אתה ראשון א"כ לא יצא ידי בעלים ואמאי לא יכול להתפיס קדשי ב"ה לקדושת מזבח וע"כ סובר

הירושלמי דקדשי מזבח חל על קדשי ב"ה (ולקמן יתבאר דהטעסאם קדשי מזבח חל על קדש ב"ה הוא אם קדשי ב"ה נפדין תמימין וא"כ אין ראיה מזה]:
ועוד נ"ל דבב"ק (ד' ע"ו) אמרי אלא לעולם ל"ש קדשי קדשים ול"ש קדשי' קלים ודקשי' לך מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים מכרו להדיוט מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דשמעון מכרו לשמים מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן וכתבו התוס' בד"ה והשתא תורא דשמעון והא דאמר לקמן גנב והקדש חייב ד' וה' דהוי כמוכרו להדיוט היינו דוקא בקדשי ב"ה דלא מיקרי על שם בעלים וא"כ איפשר לומר דע"כ יכול להתפיס קדשי מזבח לקדשי ב"ה משום דשם בעלים עלי' משא"כ בקדשי ב"ה. אך מהירושלמי מוכח דלא סבירא ליה חילוק זה דהא אמרינן בירושלמי (פ"ז דב"ק ה"ד) ר' יוסטא בי ר' מתין שאל הפודה כלכלה מיד הגזבר מהו שיטבל למעשרות (פי' אם הוה כלוקח דהמקח קובע למעשר או לא) מתיב ר' שמעון בן לקיש והתנן גנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר (פי' דתנן משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה') כמה דאת אמר תמן המקדיש אינו כמוכר. ודכוותה הפודה אינו כלוקח מלתא דר"ל אמרה מכירה כפדיון אמר ראוי הוא לפדותו ולאכלו (פי' דמדחה דלעולם פדיון הוי כלקוחה מאחר שראוי לפדותו ולאוכלו פי' שיוצא לחולין משא"כ המקדיש לא אמרינן מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים דמ"מ שם הבעלים עליו) עכ"פ מדפשיט ליה ר"ל להפודה כאכלה מיד הגזבר מהא דתנן דאם הקדיש ואח"כ טבח ומכר פטור מתשלומי ד' וה' הוא דלא כשיטת הש"ס דילן דלשיטת הש"ס דילן הא דלא אמרינן דהמקדיש הוא כמוכר דמה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים היינו דוקא בקדשי מזבח דשם הבעלים ע"ז אבל לא בקדשי ב"ה. והירושלמי מדמי קדשי ב"ה לקדשי מזבח אלמא דקדשי בד"ה נמי שם הבעלים ע"ז וע"כ סובר הירו' דיכול להתפיס קדשי ב"ה לקדשי מזבח ולפי מה שכתב המ"ל דבקדשי ב"ה לא שייך הא דתנן בתמורה (ד' כ"ט) מחרים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אם נדר נותן דמיהם (שזהו משום שחייב באחריות כמו שפירש"י וא"כ בקדשי ב"ה דכל הכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא. ובנדבה לא שייך בקדשי ב"ה הא דתנן ואם נדבה נותן את טובתה וכמו שפירש"י בתמורה (ד' ל"ב) דגופייהו לא מיפקע מב"ה וטובת הנאה לא שייכא בהו. אבל לפי שיטת הירושלמי דר' יוחנן לית ליה דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא דהא סובר בירושלמי דהפריש שקלו ואבד חייב באחריותו וא"כ בקדשי ב"ה אם אמר הרי עלי דמתחייב באחריות יכול להתפיס לקדשי מזבח והא דתניא בברייתא דתמורה (ד' ל"ב) דקדשי ב"ה שהתפיסן לקדשי מזבח כו' לחרמי כהנים לא עשה ולא כלום זה מיירי אם אמר ה"ז ובקדשי ב"ה

לא שייך טובת הנאה כמו שפירש"י בתמורה (ד' ל"ב) דומיא דסיפא דתניא חרמי כהנים שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לקדשי ב"ה לא עשה ולא כלום וחרמי כהנים בודאי איירי באומר ה"ז. דבאומר עלי לא קדיש לחרמי כהנים וכמו שכתבו תוס' שם בד"ה האמר עולא כו']:

ובזה יתבאר הא דאמרינן בירושלמי (פ"ב דשקלים) תני הראשנים נופלין לתקלין חדתין והשני' נופלים לתיקלין עתיקין אנו הן הראשונים ואילו הן השנים ר' פנחס בי ר' חניני ור' אבא בר מרי חד אמר אלו ששלחו בני העיר תחילה וחד אמר אנו שהגיע לידי גזברין תחילה וצריך לבאר במאי פליגי דהא זה ודאי שמצוה בראשון כמו דאמרינן (פ"ג דשקלים) בשלש קופות של שלש שלש סאין תורמין את הלשכה וכתיב בהן אלף ביה גימל והוא שמצוה בראשון וכמו דאיתא ביומא (ד' ס"ב) סבר לה כר' יוסי דאמר מצוה בראשון הי ר' יוסי חלימא ר' יוסי דקופות דתנן ר' יוסי אומר שלש קופות של שלש שלש סאין שבהם תורמין את הלשכה ראשון שמצוה בראשון כו' וכן בירושלמי (פ"ט דפסחים ה"ט) הפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ולא הספיק להקריב את השני עד שנמצא ראשין והרי שניהם עומדין אית תניי תני מצוה להקריב את הראשון אית תניי תני מצוה להקריב את השני ותני שמואל כן בורר את היפה שבהם והשני ירעה עד שיסתאב וימכור ויביא בדמיו שלמים וא"כ מוכח דמצוה בראשון ואפי' למאן דתני מצוה להקריב את הב' והני שמואל כן בורר את היפה שבהם והב' ירעה עד שיסתאב התם היינו טעמא כמו דאמרינן ביומא (ד' ס"ב) דילמא בעידנא דאחזאי קמייתא לא אתחזאי בתרייתא ופירשי' דשעיר של זוג ראשון לא נראה לשלוח עד שגמרו כל מתנות הדמים וכשגמרו נראה אחרון כראשון וע"כ סובר בפסח ג"כ דכיון דקודם חצות לא חזאי ע"כ אין מצוה בראשון וכמו דאמרינן התם איתמר רב פפי משמי' דרבא אמר ראשון משלח כו' ואמרינן התם דסבר לה כר' יוסי דאמר מצוה בראשון ומסיק התם דר' יוסי דפסח הוא דתני' המפריש פסחו ואבד מפרש אחר תחתיו ואח"כ נמצא הראשון והרי שניהם עומדין איזהו מהן שירצה יקריב דברי חכמים ר' יוסי אומר מצוה בראשון ואם הי' שני מובחר ממנו יביאנו ופירש"י ואע"ג שהופרש השני קודם חצות וכי מטא חצות תרוייהו אחזי כהדדי דהא כל כמה דלא מטא זמן שחיטת הפסח לא אתחזאי קמא וע"כ אמרינן בירו' דפסחים (שם) אית תניי תני מצוה להקריב את הראשון אית תניי תני מצוה להקריב את הב' והני שמואל כן בורר את היפה שבהם כו' ואיפשר דהתם הוא משום דכי מטי חצות תרוייהו אחזי כי הדדי דהא כל כמה דלא מטא זמן שחיטת הפסח לא אתחזאי קמא:

ואיפשר לומר דע"כ איתא בירושלמי (פ"ו דיומא) הגריל שלשה ליתן מא' על הבדין מא' על הפרוכת מא' על מזבח הזהב איזה מהן המשתלח ר' זעירא אמר לכפר עליו את שהוא מכפר בו חבירו משתלח כו' ר' הילא אמר לכפר עליו אה שהוא גומר בו את כל הכפרה חבירו משתלח על דעתי' דרבי זעירא שלשתן משתלחין על דעתי' דר' הילא אינו משתלח אלא אחרון בלבד אלמא דלא אמרינן דמצוה בראשון ובש"ס דילן ביומא (ד' ס"ב) איתמר ר"פ משמי' דרבא אמר ראשון משלח רב שימי משמי' דרב' אמר אחרון משלח בשלמ' רב שימי משמי' דרבא דאמ' אחרון משלח קסבר הואיל וגמר בו כפרה אלא ר"פ משמי' דרבא מאי קסבר מאי קסבר סבר לה כר' יוסי דאמר מצוה בראשון ובירושלמי לא אמר דמצוה בראשון אלא דעל דעתי' דר' זעירא שלשתן משתלחין על דעתי' דר' הי"א אינו משתלח אלא אחרוןבלבד אבל לא קאמר דמצוה בראשון ואיפשר לומר דסובר הירו' דהטעם הוא משום דשעיר של זוג ראשון לא נראה לשלוח עד שגמרו כל מתנות שבפנים וכשגמרו נראה אחרון כראשון ועוד יש לומר דהא דאמרינן בש"ס דילן ביומא (שם) שמצוה בראשון היינו על מה דבעי מיני' רבא מר"נ כמה שעירים משלח ופירש"י אם נשפך דם השעיר לאחר שגמר מתנות פנים והוצרך להביא שנים ולהגריל עליהם ושחט את של שם כו' וא"כ בתחילה כשהפריש שנים ולא הי' נשפך הי' צריך לשלוח את שעיר המשתלח שהי' בתחילה וע"כ אפי' כשנשפך אח"כ ע"כ סובר דמצוה בראשון אבל הירושלמי אומר הגריל שלשה ליתן מא' על הבדין מא' כו' וא"כ בתחילה כשהפריש זוג ראשון הוא ליתן מא' על הבדין א"כ לא הופרש השעיר הראשון רק על התחלת הכפרה ולא על גמר הכפרה ע"כ לא אמר שמצוה בראשון כמו דאיתא בש"ס דילן ביומא (שם) אלא או שכולם משתלחים או אותו כגומר הכפרה:

וא"כ כיון שהוכחנו שמצוה בראשון א"כ אמאי קאמר דאלו הם הראשוני' היינו שהגיעו ליד גזברין תחילה ואם נאמר דמיירי דנמצאו קודם שנתרמה התרומה א"כ בעידנא דאתחזאי לקרבן אתחזאי תרווייהו ואפ"ה קשה דאמאי הוא מצוה אותו שהגיעו ליד גזבר תחילה:

ע"כ נ"ל שזה תלוי בזה דאי אמרינן דל"ר יוחנן שאומר דחייב באחריותו עד שימסור ליד הגזבר הוא משום דלא ס"ל כר"ל דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא וא"כ כיון דדומה לקדושת ב"ה כל זמן שלא לקחו מהם הקרבנות א"כ אם נגנבו או נאבדו פקע מהם הקדושה וכמו דס"ל לרב בחולין (ד' קל"ט) דאמרינן שם אמר לך רב דווקא קא פטרי משילוח כגון פירות שובכו דקדשי מזבח נינהו דכיון דקדשי קדושת הגוף לא פקעה קדושתיי' מינייהו אבל במקדיש תרנגולתו לבדק הבית דלאו קדשי מזבח דקדושת דמים

בעלמא הוא כיון דמרדה פקעה קדושתי' וחייבת בשלוח וא"כ כיון דפקעה קדושתי' א"כ כשנמצאו או שהחזירום הגנבים דאמרינן דאלו ואלו שקלים א"כ הרי הם קדושים מכאן ולהבא אבל תחילה כשאבדו או שנגנבו כבר פקע הקדושה. ע"כ אומר אלו שהגיעו לגזברים תחילה. אבל אי אמרינן דר' יוחנן נמי סובר דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא אלא שר' יוחנן סובר דאם מטי פסידא להקדש לא אמרינן כל היכא דאיתא כו' וע"כ מתחייב באחריותו א"כ אלו הם הראשונים אלו ששילחו בני העיר כיון דלא פקעה קדושתייהו כשנגנבו או שנאבדו תחילה ודו"ק:

פרק ד

הלכה ד

קטע ה

שם (ה' ד') רב הונא בשם רב ר' אבהו בשם ר' יוחנן קדשי בדק הבית שפודן תמימים יצאו לחולין מתניתא אמרה כן ולדם וחלבן מותר לאחר פדיונם ר' חזקי בשם רב חסדא שפודן תמימים והוממו (והוא ט"ס וצ"ל) תיפתר שהוממו ופדאן וכן הגיה הגר"א) ר' יוסי בשם רב חסדא מתניתא אמרה כן וולדן וחלבן אסור לאחר פדיון (צ"ל משא"כ בקדשי ב"ה) וכן הגיה הגר"א):

והנה צריך לבאר הירושלמי דאמר קדשי ב"ה שפדאן תמימים יצאו לחולין הא איתא בתמורה (ד' ל"ג) המפריש תמימי' לב"ה כשהן נפדין אינו נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם וכן תנן ההם המקדיש נכסיו והיו בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים ונקבות ר"א אומר זכרים ימכר לצרכי עולות ונקבות לצרכי זבחי שלמים ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לב"ה כו' אלמא אע"ג דר"א סובר דסתם נכסים נב"ה אפילו הכי אומר זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקיבות ימכרו כו' אלמא אף דאקדשינהו לב"ה אפ"ה זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקבות לצרכי זבחי שלמים וא"כ בודאי מוכרן תמימים:

[**ואיפשר** לומר דהירושלמי סובר דהא דצריך למסור לצורך קרבנות הוא רק מדרבנן כמו דאיתא במנחות (ד' ק"א) אמר ר"פ אי שמיעא ליה לשמואל הא דתניא המתפיס תמימים לב"ה אין פודין אותו אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם ואע"ג דקדושת דמים נינהו אין נפדין הואיל וטהורים כו' לאו אמרת התם כיון דלא שכיחו לא מפרקי ה"נ כיון דשכיח מומין דפסלו אפי' בדוקין שבעין נמי פסלו הילכך לא שכיחי. וא"כ משמע שהיא מדרבנן כמו שפירש"י דילמא לא ימצאו גזברים לצורך עבודה וכן

כתב המ"ל ברמב"ם (פ"י מ"ה ערכין ה"ה) יש להסתפק בדין זה דדבר הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם אם הוא מן התורה או מדרבנן כו' ויש לתמוה דמסוגיא דמנחות (ד' ק"א) מוכח בהדיא דז"א אלא מדרבנן משום מומין דפסלו בבהמה דאפי' בדוקין שבעין נמי פסול מש"ה גזרו רבנן שלא יהיו נפדין כי אם למזבח כו' עכ"ל אך מהתוס' דגיטין (ד' ל"ח) משמע שהוא מדאורייתא שהתוס' ד"ה גופיה כו' כתבו וי"ל כדפי' בקונטרס בסמוך דאפי' אמר כן בהדיא שהיה קדוש למכור יצא לחירות מידי דהוי אמתפיס תמימים לב"ה דאינו יוצא מידי מזבח לעולם אלמא דאפי' בעבד נמי אמרינן דיוצא לחירות מהאי טעמא וא"כ משמע דהוי מדאורייתא וע"כ אי אמרינן דהוי מדרבנן א"כ הא דתנן ר"א אומר זכרים ימכרו לצרכו עולות ונקיבות כו' ודמים יפלו עם שאר נכסים לב"ה הוא רק מדרבנן וכן הא דתניא בתמורה (ד' ל"ג) המתפיס תמימים לב"ה כשהם נפדין אין נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם הוא רק מדרבנן וע"כ פליגי בקדשי ב"ה שפודן תמימים דהיינו אם עבר ופדאן לשם חולין אי הוי פדיון שפדאן תמימים והוא דוחק]:

וע"כ נ"ל דר' אבהו בשם ר' יוחנן שסובר דקדשי ב"ה שפדאן תמימים יצאו לחולין לית לי' הך ברייתא דהמתפיס תמימים לב"ה כשהם נפדין אינו נפדין אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם ואיפשר דסברי כמו דאיתא בתמורה (ד' י"ט) דהקדיש זכר לדמיו רב כהנא אמר קדיש קדושת הגוף רבא אמר אינו קדיש קדושת הגוף. והא דתנן ר"א אומר המקדיש נכסיו כו' זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקיבות כו' ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לב"ה כבר תירצו תוס' בבכורות (ד' י"ד) בד"ה הקדיש כו' ומיהו נראה לר' אליעזר למי דאמר התם זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ודמיהם יפל לשאר נכסים לב"ה לפי מה שהיה רבא רוצה לומר מתחילה התם בההיא פרקין המקדיש זכר אין קדוש קדושת הגוף ל"ק ליה מידי מתניתין דשקלים דיש לחלק בין מקדיש נכסיו סתם לפירש בהדי' מדמיו וא"כ איפשר לומר דפליגי בזה בירושלמי דר"ה בשם רב ר' אבהו בשם ר' יוחנן סברי דקדשי ב"ה נפדין תמימים דכיון דאינו קדוש רק קדושת דמים לא קדשי קדושת הגוף ע"כ נפדין תמימים:

וע"ז אמר מתניתא אמרה כן וולדן וחלבן מותר לאחר פדיונם והנה כל מפרשי הירושלמי הק"ע והפ"מ והת"ח פירשו את הירושלמי הזה בדוחק:

ע"כ נ"ל לבאר שמביא ראיה דקדשי ב"ה נפדין תמימם דהא תנן בבכורות (ד' י"ד) כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות ויוצאין לחולין לגוז וליעבד ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונו ואיתא שם ולדן וחלבן מותר ה"ד אלימא דאיעבר

ואתיליד לאחר פדיונו פשיטא חולין נינהו אלא דאיעבר לפני פדיונן ואתילד לאחר פדיונן כו' וא"כ אי אמרינן דכיון דהקדיש לדמיו קדוש קדושת הגוף א"כ אף שהקדשים עצמם קדום להם מום קבוע להקדישן אפ"ה איך מותרין הולדות דכיון דהולדות הם תמימים א"כ הם קדושים קדושת הגוף בשלמא אמותיה' אינם יכולי' להקדש קדוש' הגוף דהא קדים מומן להקדישן אבל הולדות איך הם מותרין:

[**ואיפשר** לומר דירושלמי מקשה דאפי' אם נאמר דוולדן וחלבן מותר לאחר פדיונם היינו דאיעבר לפני פדיונם ואתיליד לאחר פדיונם דהועילה לו פדיון אמו וע"ז מקשה הירושלמי דאיך הועילה לו פדיון אמו אי אמרינן דכיון דקדוש לדמים קדוש קדושת הגוף כו' א"כ איך מהני פדיון להעובר. ובפרע לר' יוחנן דסובר דתם במעי בעלת מום קדוש קדושת הגוף וכמו דאיתא בתמורה (דף י"א) איתמר בר פדא אמר אין קדושה חלה על עוברים ור' יוחנן אמר קדושה חלה על עוברין ומסיק התם (ד' י"א) אמר אביי תם במעי תמימה ד"ה קדוש גופי' אלא כי פליגי בבעלת מום דבר פדא סובר כיון דאמו נמי לא קדיש גופא איהו נמי לא קדיש אלא לדמי' ר' יוחנן סבר עובר לאו ירך אמו הוא ואע"ג דאמי' לא קדשה לגופי' ולד מיהא קדיש לגופי' וע"כ מקשה הירושלמי דאיך ולדותיהם מותרים אי אמרינן דהמקדיש לב"ה אעפ"כ קדוש קדושת הגוף א"כ הולד נמי קדוש קדושת הגוף וא"כ איך הולדות מותרין:

והנה איתא שם בבכורו' (ד' י"ד) הא לפני פדיונן אסורין נפדין תמימים או אין נפדין תמימי' ת"ש המתפיס בעלי מומין קבועין לגבי מזבח וילדו ומכרו אין צריכין מום שאין קדושה חלה עליה שלא יהא טפל חמור מן העיקר טעמ' שלא יהא טפל תמור מן העיקר הא הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף מסייע ליה לרבא דאמר רבא הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף אבל הירושלמי לא ס"ל הטעם דשלא יהי טפל חמור מן העיקר וכמו דאיתא בתמורה ד' י"א ושם) דר' יוחנן סובר דעובר לאו ירך אמו ואע"ג דאמו לא קדשה לגופה הולד מיהא קדוש וע"כ פריך מהא דתנן ולדן וחלבן מותר:

וע"כ משני שם בירושלמי ר' חזקי' כו' תיפתר שפודן תמימים והוממו והגר"א הגי"ה שהוממו ופדאן. והא דמותרים הוא ע"י פדיון:

עוד שם בירושלמי ר' יוסי בשם רב חסדא מתניתין אמרה כן ולדם וחלבם אסור לאחר פדיונם והג"ר הגיה מתניתא אמרה כן ולדם וחלבם אסור לאחר פדיונם משא"כ בקדשי ב"ה והוא מתניתין בתמורה (ד' ל"א) וא"כ מוכח מזה דמותר אפי' בלא מום דאל"ה אפי' בקדשי מזבח אם הוממו מותר ע"י פדיון וא"כ כיון דמיירי אם לא הוממו ואפ"ה מהני פדיון א"כ מוכח דקדשי ב"ה שפדאן תמימים יצאו לחולין ולשיטת הש"ס דילן ל"ק דהא

דנפדין אפי' בלא מום אעפ"י דקדשי ב"ה שהקדישן אינו יוצא מידי מזבח אפ"ה נפדין שלא יהא טפל חמור מן העיקר כמו דאמרי' בבכורו' וד' י"ד) וכן הי' יכול הירוש' להקשות מהא דבכורת (ד' י"ד) דא"כ איך תנן וכל שקדם הקדישן את מומן ולאחר זמן נולד להם מום קבוע ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן אלא כיון דבתמורה מפורש משא"כ בקדשי ב"ה ע"כ פריך ממתניתין דהמורה]:

ובזה איפשר ליישב הירושלמי (ואין צריך להגיה) ר"י בשם ר"ח אמר מתניתין אמרה כן ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונם וקאי אמתניתין דבכורות (ד' י"ד) דמקשה דאיך יתיישב הסיפא דולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן דאם מיירי ע"י מום א"כ ולדן של קדשים שקדם הקדישן את מומן נמי והירושלמי לא תירץ ע"ז:

[**ואיפשר** לומר דהא דקאמר ר"ח בשם ר"א תיפתר שהוממו ופדאן ואפ"ה אם קדם הקדישן את מומן אסורין הולדות אפי' לפדות ע"י מום הוא כמו דאיתא בבכורות (ד' י"ד) דלאחר פדיונן מה תהא אמר רב הונא כונסן לכיפה והן מתים דהיכי ליעבד לקרבינהו מכח קדושה דחויה קא אתין לפרקינהו לא אלימי למתפס פדיונן וכ"ת א"כ בקדשי ב"ה איך פודן הא לא אלימא למתפס פדיונה איפשר לומר דברישא כיון דקדוש קדושת דמים א"כ הולד נמי קדוש מכח אמו קדושת דמים וע"כ אע"ג שפדו את אמם אפ"ה כיון דהולד הוא תמים וקדוש קדושת דמים מצד עצמו כמו שהקדיש את אמו וע"כ תפיס פדיונן דלגבי קדושת דמים מהני פדיונן אלא דצריך שיהא בו מום דאל"ה אינו יוצא מידי מזבח אבל בסיפא דהיה קדוש קדושת הגוף והולד קדוש מכח אמו קדושת הגוף וא"כ כיון שפדאו את אמו א"כ פקע הקדושה וכמו שפקע הקדושה של אמם ע"כ פקע הקדושה של הולד שג"כ קדוש מכח אמו אבל ברישא שהקדיש לדמים א"כ קדוש הבהמה וכל מה שבתוכה לדמים דהא הולד נמי שוה דמים וא"כ לגבי דמים הקדיש הולד כמו האם והראיה דהא אמרינן בתמורה (ד' י') דפליגי בר פדא ור' יוחנן אם קדושה חלה על עוברין דבר פדא סובר אין קדושה חלה על העוברין ואיתביה ר' ירמיה לר' זירא כיצד מעירימין על הבכור המבכרת שהי' מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה ילדה זכר יקרב עולה אלמא קדיש עובר א"ל כו' מתניתין ההיא בקדושת דמים כו' וכן אמרינן התם איתביה האומר מה שבמעיה של זו עולה מותרת בגיזה ועבודה כו' א"ל הא נמי קדושת דמים כו' א"כ קדושת דמים חל יותר על עוברין דכיון שהקדישה לדמים א"כ היא שוה יותר מחמת העובר וע"כ איפשר לומר דקדוש העובר ותפוס פדיונו אם הומם משא"כ אם הקדישו קדושת הגוף ור"י בשם ר"ח לא ניחא ליה לתרוצי האי תירוץ וע"כ

פריך מתני' אמרה כן וולדן וחלבן אסור לאחר פדיונם וא"כ לא איפשר לתרץ דמיירי שהוממו ופדאן]:

שם בירושלמי ר' חזקי' בשם ר' יוסי קדשי ב"ה שפדאן תמימים יצאו לחולין אין תומר לא יצאו לחולין האיך קדשי מזבח חל על קדשי ב"ה והנה הת"ח פירש דקאי אמתניתין דא"כ איך תנן ימכרו לצרכי עולות כיון דאינו יוצא מקדושת ב"ה וא"כ איך ימכרו לצרכי עולות הא תנן בתמורה (ד' ל"ב) א' קדשי מזבח וא' ב"ה אין משנים אותן מקדושה לקדושה והוא דחוק דא"כ בפשיטות ה"ל להקשות דכיון דאם מקדיש תמימים לב"ה אינו יוצא מידי מזבח לעולם א"כ איך איפשר דקדשי ב"ה שפדאן תמימים יצאו לחולין הא צריך שימכרו לצרכי עולות ודמיהן יפלו לב"ה. וכבר ביארתי דלשיטת הירושלמי צריך לחלק כמו שחילקו התוס' בבכורות (ד' י"ד) בד"ה הקדיש כו' שכתבו דיש לחלק בין הקדיש נכסיו סתם לפורש בהדי' לדמיו עיי"ש. ואיפשר דע"כ פליגי בזה והוא כמו שאומר הירושלמי תחילה ר' זעירא ורב הונא בשם רב מה פליגי במקדיש נכסיו אבל במקדיש את עדרו כ"ע מודים שהוא למזבח כו' על דעתי' דר' זעירא ניחא על דעתי' דר' בא קשי' בהמה לא למזבח היא ומשני המקדיש בהמה למזבח אומר למזבח ולמה סתם האיש הזה כאומר לא יהיו אלא לב"ה וא"כ לפ"ז הוא כאומר לא יהא לב"ה וא"כ ודאי לא יצאו לחולין דבמקדיש נכסיו סתם הוי נמי כאומר לא יהא אלא לב"ה אבל מאן דסובר דיצאו לחולין סובר דיש חילוק בין מקדיש נכסיו סתם למקדיש נכסיו לב"ה:

והנה לעיל ביארתי שהירושלמי חילק על שיטת הש"ס דילן בתמורה לדף ל"ב) דקדשי ב"ה שהתפיסן בין לקדשי מזבח בין לחרמי כהנים לא עשה ולא כלום וביארתי שם כמו שכתב המ"ל דהא דאין חל בבדק הבית בנדר דהוי עליו אחריות א"כ מהו החילוק בין קדשי מזבח דתנן בערכין (ד' כ"ח) מחרים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים אם נדר נותן דמיהם. וביארתי שם במה שכתב (המ"ל בפ"י מ"ה ערכין) דבקדשי ב"ה אין מקבל אחריות דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא וכבר השגתי בספרי שפת הנחל מהא דאיתא בחולין (ד' קל"ט) דאפי' בקדשי ב"ה אם אומר עלי הוא חייב באחריו' והנה (ברפ"ג דשקלי') תירצתי דהא דאיתא בחולין דמחייב בהרי עלי בקדשי בדק הבית היינו דווקא באומר הרי זה עלי אבל לא בהרי עלי לחוד אך התוס' בערכין (ד' כ') בד"ה אמר ר' חייא כו' כתבו והא דתני' במתניתין שור זה נראה דריבותא אשמועינן דאע"ג דאמר זה עלי כיון דאמר עלי חייב באחריותו א"כ משמע דבהרי עלי לחוד נמי חייב באחריותו אפי' בקדשי בדק הבית:

אך פשט הירושלמי משמע דסובר דקדשי מזבח חל על קדשי ב"ה שפדאן תמימים יצאו לחולין וא"ת לא יצאו לחולין האיך קדשי מזבח חל קדשי ב"ה ואין הקדש חל על הקדש אלא ודאי דנפדין תמימים וע"כ חל על קדשי מזבח על קדשי ב"ה דהא יש בידו לפדותן אבל אם אין נפדין תמימים וא"כ לא יוכל לפדות אלא כשנעשין בעלי מומין וע"ז אומר בעלי מומין קדושת מזבח חלה עליהם (פי' בתמי') ליידא מילא תיפתר בגיזה ועבוד' (פי' דלעולם אין נפדין תמימים והא דקדשי מזבח חל על קדשי ב"ה הוא דאם יהי' בהם מום דאז נפדין ויוצאין לחולין לגזוז וליעבד משא"כ בקדשי מזבח וע"כ חל קדשי מזבח על קדשי ב"ה. ועוד איפשר לומר דהא דקאמר תיפתר לגיזה ועבודה דהיינו אפי' בהיותם תמימים וכמו דאיתא בחולין (ד' קל"ה) והא אמר ר' אלעזר קדשי ב"ה אסורים בגיזה ועבודה מדרבנן וע"ז משני דחל קדשי מזבח על קדשי ב"ה מחמת שהוא מוסיף ע"י הקדש זה שהיא אסור בגיזה ועבודה אבל לעולם אין נפדין תמימים. והמפרשים והת"ח שגו בזה ודו"ק:

קטע 1

שם בירושלמי הפריש נקיבה לעולתו ולפסחו ולאשמו עושה תמורה. ר"ש אומר לעולתו עושה תמורה ולפסחו ולאשמו אינו עושה תמורה אמר ר"י טעמא דר"ש שכן מצינו נקיבה בעוף כשירה לבא עולה (פי' וע"כ אם הקדיש נקיבה לעולה אע"ג דלא חזי לגופי' נחתא לי' קדושת הגוף) אבל לפסחו ולאשמו אינו עושה תמורה דכיון דלא חזי לגופי' לא נחתא לי' קדושת הגוף כו' אמר רבי אין אני רואה את דברי בפסח שמא הקדש פסח בא שלמים ולימא אין אני רואה את דברי ר"ש באשם שמא הקדש אשם בא עולה והגר"א הגיה אמר רבי אין אני רואה את דברי ר"ש בפסח שמותר פסח בא שלמים ולימא אין אני רואה את דברי ר"ש באשם שמותר אשם בא עולה. אמר ר' בון אם הקדיש פסח בא שלמים גופו קרב שלמים ואם הקדש אשם בא עולה אין גופו קרב עולה:

והנה בש"ס דילן בתמורה (ד' כ') אמר רבי אין אני רואה דברי' של ר"ש בפסח הואיל ומותר הפתח קרב שלמים: ולימא אין אני רואה דבריו של ר"ש באשם הואיל ומותר אשם קרב עולה ומשני רבי סבר לה כרבנן דאמרי מותרות לנדבת צבור אזלי ואין המורה בציבור:

והנה צריך לבאר דמ"ט לא קא משני הש"ס דילן כמו דמשני בירושלמי דאמר ר' בון אם הקדש פסח בא שלמים גופי' קרב שלמים ואם הקדש אשם בא עולה אין גופו קרוב עולה. ויתבאר בהא דאמרינן בפסחים (ד' ע"ג) אמר רב הונא אמר רב אשם שנתק לרעי' ושחטו סתם כשר לעולה אלמא לא בעי עקירה אי הכי כי לא ניתק נמי גזירה לאחר כפרה אטו

לפני כפרה וא"כ לאחר כפרה הוא עצמו קרב עולה ור"ת פי' דאתא קרא ללמוד על הלכה דכל שבחטאת מתה אשם קרב עולה רק מדרבנן רועה דגזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה וע"כ אמר רב הונא דאש שנתק לרעי' ושחטו סתם כשר לעולה. וע"כ לא משני הש"ס דילן כמו דמשני בירושלמי א"ר בון אם הקדש פסח בא שלמים גופוקרב שלמים ואם הקדש אשם בא עולה אין גופו קרב עולה דהא אשם שנתק לרעי' ושחטו סתם כשר לעולה והא דאינו קרב תחילה הוא גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה וע"כ משני רבי סבר לה כרבנן דאמרי מותרות לנדבת ציבור אזלי ואין תמורה בציבור והירושלמי לא רצה לתרץ דרבי סבר כרבנן דאמרי מותרות לנדבת ציבור אזלי ואין תמורה בציבור שהוא כמו שהקשו התוס' תימא מאי קאמר דלעיל משמע דתולה תמורה ברעי' והכא תולה רעי' בתמורה כו' עיי"ש ועוד דר"ש גופי' איתא בתמורה (ד' י"ג) דסובר דמותרות כו' לנדבת יחיד אזלי וא"כ צריך לומר דרבי קאמר אליבא דנפשי' אבל לשיטת הירושלמי קאי אר"ש גופי' דרואה דבריו של ר"ש בפסח הואיל ומותר הפסח קרב שלמים אבל באשם אינו רואה משום דמותר הפסח גופו קרב שלמים אבל מותר האשם אין גופו קרב שלמים (ועוד דניחא לי' לתרץ אליבא דכ"ע אפי' כר"א דאמר מותרות לנדבת יחיד אזלה):

[**ובזה** יתבאר הירושלמי (פ"ג דמ"ש) אמר רב הונא טעמי' דר"ש דו אמר אין הפסח עושה תמורה ושונין בו היכר בו עודהו תסח מימר בו עודהו שלמים כו' וכבר בארתי זה הירושלמי בספרי נ"י ובספרי נועם ירושלמי מה ששגה בזה המפרש מהרא"פ שכתב דטעמא דר"ש הוא ר"ת רבי שמואל וקאי אהא דאמר לעיל ר' שמואל שלמים שלקחן כו' והוא טעות והר"ת ר"ש הוא ר' שמעון והוא ר"ש דתמורה דס"ל אין ממירין וחוזרין וממירין וע"ז אומר טעמיה דר"ש דו אמר אין הפסח עושה תמורה ושונין בו (פי' דאין אהפסת עושה תמורה שני פעמים) והיינו משום דאין ממירין וחוזרין וממירין. אפ"ה המיר בו עודהו פסח ואח"כ מותר הפסח בא שלמים וע"כ כיון שנשתנה הקדושה אע"פ שהוא גוף א' אפ"ה כיון דהוי ב' קדושות היינו שתחילה היה פסח ואח"כ נעשה שלמים ע"כ ממירין וחוזרין וממירין:

והוא כמו דאיתא פ"ק דתמורה (דף ט') בעי ר' אבין לר' יוחנן דאמר אין ממירין וחוזרין וממירין הפריש אשם להתכפר והמיר בו והומם וחיללו על אחר מהו שיחזור וימיר נתכפר באש אחר וניתק זה לעולה מהו שיחזור וימיר ועיין תו' ורש"י שם דהאי בעי' ללישנא אחרינא דהיכא דאבד ונתכפר באחר ואח"כ נמצא זה ונתק לעולה הוי ב' קדושות וגוף אחד וע"כ מבעי לי' אם המיר בו כשהי' אשם אם יכול להחזיר ולהמיר אחר שנעשה עולה וא"כ אמאי לא בעי הירושלמי דלדברי ר"ש דאין מימר וחוזר ומימר

אם המיר בו כשהיא אשם דאם יכול לחזור ולהמיר אחר שנעש' עולה אך לפי מה דאיתא בירושלמי דהכא דהקדיש פסח גופו קרב שלמים ואם הקדיש אשם בא עולה אין גופו קרב עולה וכתב הק"ע וכן הת"ח דירעה עד שיסתאב ודמיו יפלו לקיץ המזבח (לפי מה שביארתי איפשר לומר דלשיטת הירושלמי איפשר לומר דאתי אפילו כמ"ד מותרות לנדבת יחיד אזלי) וא"כ כיון דלשיטת הירושלמי לית לי' הא דרב הונא דאמר דגופו קרב עולה וא"כ הוי לי' ב' קדושות וב' גופין וע"כ אומר אמר רב הונא טעמא דר"ש דו אמר אין הפסח עושה תמורה ושינה בו הימר בו עודיהו פסח מימר בו עודהו שלמים משום דהקדש עצמו בא שלמים וע"כ הוי גוף א' וב' קדושות וע"כ אמר דר"ש (פי' לדברי ר"ש דאמר אין מימר וחוזר ומימר הומר בו עודהו פסח מימר בו עודהו שלמים משום דהוי קדושה אחרת אף דהוי גוף אחד:

[**והא** דלא קא בעי ר' אבין בש"ס דילן האיבעי' כמו בירושלמי דאם המיר עודהו פסח אם מימר בו עודהו שלמים איפשר לומר משום דאי אין שוחטין את הפסח על היחיד א"כ אינו עושה תמורה וכמו דאיתא ביומא (ד' נ"א) לוקמא דפסח דדוחה את השבת ודוחה את הטומאה ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא קסבר אין שוחטין את הפסח על היחיד]:

והא דקאמר רב הונא בירושלמי טעמא דר"ש דו אמר אין עושה תמור' ושינה הימר בו עודיהו פסח מימר בו עודיהו שלמים אף דלמ"ד אין שוחטין את הפסח על היחיד אינו עושה תמורה וכמו דאיתא בירושלמי (פ"ח דפסחים ה' ד') מה נפק מביניהן הפריש פסחו כו' על דעתי' דרב הונא (צ"ל על דעתי' דר' זעירא הקדש יחיד הוא והקדש יחיד עושה תמורה על דעתי' דר' זירא) (וצ"ל על דעתי' דרב הונא) הקדש שותפין הוא ואין הקדש שותפין עושה תמורה (ופירש הק"ע ותו איכא בינייהו לר' זירא כשהקדיש תחילה לא הוי אלא הקדש יחיד כ"ז שלא נמנו עליו האחרים והקדש יחיד עושת תמורה כדתנן פ"ג דתמורה ולרב הונא הוי הקדש שותפין דששנתמנה אח"כ ה"ל כאלו נמנה מתחילה והוי כהקדש שותפין שאינו עושה המורה כו' אך איפשר לומר דקאמר טעמא דר"ש כו' וסובר הירושלמי דלדברי ר"ש שוחטין את הפסח על היחיד והוא כמו דאיתא בפסחים (ד' צ"א) ת"ר מניין שאין שוחטין את הפסח על היחיד ת"ל לא תוכל לזבוח את הפסח באחד דברי ר' יהודה ור' יוסי אומר יחיד ויכול לאכלו שוחטין עליו כו' ור' יוסי האי בא' מאי עביד לי' מיבעי לי' לכדר"ש דתני' ר"ש אומר מניין לזובח את הפסח בבמת יחיד בשעת איסור הבמות שהוא בל"ת כו' ור' יהודה הא מנא לי' תרתי שמעת מינה והירושלמי סובר דכיון דר"י יליף מהא דכתוב לא תוכל לזבוח את הפסח בא' הוא לזובח את פסחו בבמות יחיד (והכי איתא בירושלמי (ס' פ"ק דמגילה) מניין לשוחט את

הפסח כו' ת"ל לא תוכל לזבוח את הפסח באחד כו' ואיפשר שצריך לגרוס ר"ש אומר כמו דאיתא בש"ס דילן) וע"כ כיון דצריך קרא לזובח את פסחו בבמת יחיד. ע"כ סובר דשוחטין את הפסח על היחיד (וסובר כהש"ס דילן דתרתי שמעת מינה):

וע"כ אמר רב הונא טעמא דר"ש דו אמר אין הפסח עושה תמורה ושונה בו הימר בו עודיהו פסח מימר בו עודהו שלמים. והש"ס דילן אזיל לטעמי' דתרתי' שמעת מינה וא"כ איפשר לומר דר"ש נמי סובר דאין שוחטין את הפסח על היחיד ע"כ מיבעי לי' באשם שנתכפר באחר וניתק זה לעולה מהו שיחזור וימיר:

[**והא** דאיתא בירושלמי (ספ"ק דמגילה) אמר ר' יוסי הדא אמרה שלמים הבאים מחמת הפסח כשירים בבמה. עולה הבאה מחמת אשם על דעתיה דר' לעזר מהו שתהא כשירה בבמה כו' וכבר ביארתי בספרי נחלת יהושע וכן בספרי נועם ירושלמי שהק"ע שגה בזה שכתב דר"א הוא דסבירא ליה דמקשינן אשם לחטאת דהא איתא בתמורה (ד' כ') דאשם שמתו בעליו דר"א אומר ימותו והוא משום דמקיש אשם לחטאת אלא דר' לעזר הוא ר"א דסובר בתמורה (ד' כ') דיביא בדמיו עולה וסובר דלנדבת יחיד אזלה כמו דאיתא בתמורה (שם) וכן בספ"ק בתמורה (ד' י"ג) אלא ר"ש סבירא ליה כמ"ד מותרות לנדבת יחיד אזלו מאן שמעת ליה האי סברא ר' אלעזר כו' וע"כ מיבעי ליה אליבא דר' אלעזר אם יכול להקריב בבמה דלחכמים דסברי דעולה לנדבת ציבור אזלי א"כ אינה קריבה בבמות יחיד אין הפירוש שאם ניתקה רעי' אם היא עצמה קריבה בבמה. דהא הירושלמי סובר דאין גופו קרב עולה ועוד דאפי' לשיטת הש"ס דילן אינו כשר רק בדיעבד אלא דהאיבעי הוא אשם שמתו בעליו וניתק והומם וחיללו על אחר ובמ"א ביארתי זה הירושלמי באופן אחר]:

והנה לכאורה משמע דהירושלמי דקאמר אם הקדש פסח בא שלמים גופו קרב שלמים ואם הקדיש אשם בא עולה אין גופו קרב עולה משמע דמדאורייתא קאמר והוא איפשר משום דס"ל דכל שבחטאת מתה באשם קרב עולה או מדכתיב הוא בהוויתה תהא אך מהירושלמי (פ"ט דפסחים ה' ו') לא משמע הכי דתנן התם א"ר יהושע שמעתי שתמורת הפסח קריבה ותמורת הפסח אינה קריבה כו' אמר ר"ע אני אפרש הפסח שנמצא קודם לשחיט' הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו ואחר שחיטת הפסח קריבה שלמים וכן תמורתו ר' יודן בעי אף בתמורת אשם כן תמורת אשם קריבה ותמורת אשם אינה קריבה. א"ר יוסי פסח שהקריבה בשחרית אינה פסח עולה שהקריבה בשחרית עונה הוא והנה הק"ע והפ"מ נדחקו בזה הירושלמי ול"נ לפרש שהוא כמו שהקשה התוס' במנחות (ד' ד') בד"ה אשם כו' וכתבו וא"ת ומותר הפסח

דקרב שלמים למ"ד דבעי עקירה ליבעי ניתוק ועוד אמאי לא גזרינן בי' אטו לפני כפרה כמו באשם ויש לומר דשאני פסח שאין זמנו רק מערב הפסח עד חצות ולא שייך למיגזר ביה כלל בשאר ימות השנה וא"ת בשלמא אשם שמתו בעליו איכא למיגזר אטו קודם מיתה ונתכפרו בעליו אטו קודם כפרה דהוא גופי' לא קרב עולה אלא תמורת אשם וולד תמורת אשם דתנן בתמורה (ד' כ') ירעו ובעי למימר בגמ' קודם כפרה דגזרינן שמא הוא עצמו יקרב ואיתותיב התם מאי גזירה איכא והלא אף קודם כפרה שרי ליקרב עולה וא"כ הוא עצמו יקרב עולה וי"ל דגזרינן אטו אשם גופו לפני כפרה:

וע"כ מקשה הירושלמי אהא דתנן דפסח שנמצא קודם לשחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו לאחר שחיטת הפסח קרב שלמים וכן תמורתו וא"כ באשם נמי נימא הכי דאם נמצא קודם הכפרה ירעה עד שיסתאב וכן תמורתו אבל אם נמצא לאחר כפרה קרב בעצמו שלמים וכן תמורתו וע"ז אומר ר' יודן בעי אף בתמורת אשם כן תמורת אשה קריבה ותמורת אשם אינה קריבה פי' דאסהמיר בו קודם כפרה תרעה ולאחר כפרה תיקרב וכקושי' התו' במנחות שם וע"ז משני א"ר יוסי פסח שהקריבה בשחרית אינו פסח (פי' כיון שאז אינו זמן פסח רק אחר חצות ע"כ לא גזרינן בי' לאחר כפרה אטו לפני כפרה) עולה שהקריבה בשחרית עולה הוא (וע"כ גזרינן בי' לאחר כפרה אטו לפני כפרה והוא כתירוץ התו' במנחות) והי' להירושלמי לומר אשם שהקריבה בשחרית אשם הוא אלא שהוא כמו שאומר בירושלמי (רפ"ד פסחים) ר' אבהו בעי האומר הרי עלי עולה משם שעות ולמעלן וע"ז משני א"ר יוסי פסח שהקריבו בשחרית אינו פסח עולה שהקריבה בשחרית עולה הוא וע"כ נקט הכא נמי עולה אבל עיקר התירץ דבאשם גזרינן בי' לאחר כפרה אטו לפני כפרה משא"כ בפסח וא"כ משמע דהירושלמי סובר ג"כ כשיטת הש"ס דילן שהוא גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה (ועיין בתוס' שם שר"ת סובר דההלכה נאמרה דכל שבחטאת מתה באשם קרב עולה) וא"כ מדאורייתא נמי אשם עצמו קרב עולה וא"כ אמאי אמר ר' בון אם הקדיש פסח בא שלמים גופו קרב שלמים ואם הקדיש אשם בא עולה אין גופו קרב עולה וע"כ צריך לומר דסובר הירושלמי דכיון דמדרבנן אינו קרב בעצמו עולה ע"כ כיון דמ"מ לא חזי לגופי' אף שהוא מדרבנן ע"כ לא נחתה לי' קדושת הגוף:

ועוד איפשר לומר דהירושלמי סובר דפסח עצמו קרב שלמים ולא בעי ניתוק משא"כ אשם דבעי ניתוק ודלא כמו דמסיק בש"ס דילן בפסחים (ד' ע"ג) איתבי' רב חסדא לרב הונא שחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידם ותני עלה בחול כה"ג ישרוף מיד אי אמרת בשלמא בעי עקירה האי פסח הוא וכיון דלית לי' בעלים ה"ל פסולו בגופו אמטו להכי

ישרוף מיד אלא אי אמרת לא בעי עקירה מרישא ה"ל שלמים פסולו משום מאי משום דבר אחר דקא שחיט לי' אחר תמיד של בין הערבים עיבור צורה בעי דתני' זה הכלל כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתן ויצא לבית השריפה אלא לא תימא שחטו סתם כשר לשום עולה אלא אימא שחטו לשום עולה כש וא"כ שיטת הש"ס דילן דאשם שמותרו בא עולה ופסח שמותרו בא שלמים שוין דשניהם בעי עקירה:

ומהירושלמי מוכח דסובר דפסח לא בעי עקירה וכמו דאיתא בירושלמי (פ"ד דיומא ה' א') שני שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ אית תנייי תני חייב ואית תניי הני פטור אמר רב חסדא מ"ד חייב בשקרב השעיר הנעשה בפנים ומ"ד פטור בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ ולעיל (פ"ד דיומא ה"א) הגהתי הירושלמי הזה וביארתי שם והוא כמו דאמרינן ביומא (ד' ס"ג) ת"ר שני שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ עד שלא הגריל חייב על שניהם ומשהגריל עליהן חייב על של שם ופטור על של עזאזל עד שלא הגריל עליהם חייב על שניהם למאי חזי אמר רב חסדא הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ כו' כי אתא רב דימי אמר ר' ירמי' א"ר יוחנן פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו פטור אמר רב דימי אמרית' לשמעתא קמי' דר' ירמי' בשלמא לשמו דהא לא חזי לי' אלא שלא לשמו אמאי הא חזי שלא לשמו בפנים ואמר לי עקירת חוץ לאו שמה עקירה כי אתא רבין אמר ר' ירמי' אמר ר' יוחנן פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו חייב ואפי' לשמו והתנן מחוסר זמן כו' בין בבעלים ואיזהו מחוסר זמן בבעלים הזב והזבה והיולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ פטורין עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין ואמר חלקי' בר טובי' לא שני אלא לשמו אבל שלא לשמו חייב לשמו מיהא פטור אמאי נימא הואיל וראויין שלא לשמו בפנים הכי השתא התם בעי עקירה פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו:

ובזה יתבאר הירושלמי א"ר יוסי רב חשדא בעי מדמתה לפסח ולא דמי' דאמר ר' מנא בר תנחום ר"א ור"י תרויהון אמרין פסח שעבר זמנו מאליו הי' משתנה ברם הכא בשחיטה משתנה. פי' דבפסח שעבר זמנו לא בעי עקירה אלא מאליו משתנה לשם שלמים ברם הכא (אבל כאן אינו נעקר שם ש שעיר הפנימי אלא ע"י השחיטה ולא אמרינן הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ והוא כמו דאמרינן ביומא (ד' ס"ג שם) הכי השתא התם בעי עקירה הכא פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא אלמא דסובר הירושלמי דפסח בשאר ימות השנה לא בעי עקירה:

[**והנה** באשם שניתק לרעי' משמע דס"ל להירו' דבעי עקירה וכמו דאיתא בירושלמי (פ"ב דקידושין ה"ז) אמר ר' אלעזר באחיות לא קידש ובחטאות כיפר היך עבידא שחט

ב' חטאות לשם חטאת א' המזבח בורר את הראוי לו שתיהן אסורות באכילה שחט שני אשמות לשם אשם א' המזבח בורר את הראוי לו שניהן אסורין באכילה ר' זעירא בשם ר' יוחנן שחט את הראשון שלא לשמו ואת השני לשמו כיפר שאין הראשון שלא לשמו כשר אלא מכח לשמו הבא אחריו אבל שחט הראשון לשמו והשני שלא לשמו אילו כיפר הראשון על מה השני בא ומכפר כו' וביארתי בספרי נ"י (פ"ז דדמאי] דקאי על מה דאמר בתחילה בחטאת ובאשם דאם שחט הראשון שלא לשמו ואת השני לשמו כיפר (פי' דמותר לאכול הבשר ממ"נ דאם הראשון חטאת א"כ נפסל שלא לשמו וצריך להביא השני ומותר לאכול ואם לא הי' הראשון חטאת א"כ השני חטאת ובודאי דמותר לאכול). וכן באשם נמי דינא הכי דהא באשם אף שהוא כשר שלא לשמו אפ"ה לא עלה לבעלים לשם חובה וע"ז אמר שאין הראשון שלא לשמו כשר אלא מכח לשמו הבא אחריו אבל אם שחט הראשון לשמו והשני שלא לשמו אם כיפר הראשון על מה שני בא ומכפר. וא"כ יש ספק דילמא הראשון לא הי' חטאת והשני הוא החטאת או האשם וא"כ בחטאת פסול דאם הראשון הי' חטאת א"כ השני פס ול ואם הראשון לא הי' חטאת א"כ פסול השני דהא נשחט שלא לשמו ובאשם חיישינן דילמא הראשון היה אשם וא"כ השני לא הי' צריך לאשם וע"כ פסול עיי"ש וא"כ כיון דהראשון נשחט לשמו א"כ השני הוא מותר אשם ולאחר כפרה קרב בדיעבד וכמו דאמרינן בפסחים (ד' ע"ג) אמר רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעי' ושחטו סתם כשר לעולה וא"כ צריך שיהי' עולה אלא ודאי דסובר הירושלמי כשיטת הש"ס דילן דמסיק דבעי ניתוק ויש לדחות דמיירי ששחט השני קודם זריקת האשם הראשון שעדיין לא נתכפרו הבעלים].

וא"כ היה איפשר לבאר הירושלמי אמר ר' בון אם הקדש פסח קרב שלמים גופי' קרב שלמים (פי' אם לא ניתק דסובר הירושלמי דפסח לא דמי לאשם) ואם הקדש אשם בא עולה אין גופו קרב עולה (פי' דבעי ניתוק וסובר דבעינן שיהא ניתק לעולה מדאורייי') אך כ"ז דוחק דמשמע מדברי הירו' דסובר דפסח גופו קרב שלמים ואשם אין גופו קרב עולה ודלא כשיטת הש"ס דילן או כמו שביארתי דאפי' אם הוא מדרבנן ומדאורי' קרב עולה לאחר כפרה, אפ"ה אם הקדיש נקיבה לאשם לא נחתא לי' קדושת הגוף כיון דמדרבנן אין גופו קרב עולה:

והנה בעיקר הדין הא דפסח קרב שלמים אם בעי ניתוק שלמים או דלא בעי ניתוק אף שהוכחתי תחינה מהירושלמי (פ"ד דיומא ה"א) דאמר התם ר' יוסי רב חסדא בעי מדמתה לפסח ולא דמי דאמר ר' מנא כו' פסח שעבר זמנו מאלי' הי' משתנה ברם הכא דשחיטה משתנה ועקירת חוץ לא שמה עקירה משא"כ בפסח וכמו דאיתא ביומא (ד'

ס"ג) הכי השתא התם בעי עקירה הכא פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו ורב אשי מתני חייב כדאמר רב ירמי' מדפתי' מתני פטור קסבר פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה ועקירת חוץ לא שמה עקירה והירושלמי סובר דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוי ולא בעי עקירה:

אך בירושל' (פ"ו דפסחים ה"ח) איכא פלוגתא בזה ר' חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בר חנינא המושך ידו מפסחו גופו קרב שלמים ור' יונה אמר שלמים כשירים ור' ייסא אמר שלמים פסולים והא דתנן פטור סברין מימר פטור וכשר פתרין ליה פטור ופסול ופי' הק"ע שלמים כשירים ומותרים לאכול כשהקריבן שלמים וכדר"י בר חנינא ובשלמים פסולים פי' הק"ע ופליג אדריב"ח וסובר שצריך לרעות עד שיסתאב וא"כ פליגי אהא דאמרינן הכא בירושלמי ולימא אין אני רואה את דברי ר ש באשם שמותר אשם בא עולה כצ"ל וכן הגיה הגר"א) אמר ר' בון אם הקדיש פסח בא שלמים גופו קרב שלמים ואם הקדיש אשם בא עולה אין גופו קרב עולה:

ע"כ נ"ל דהא דפליגי הוא כמו דאמרינן בפסחים (ד' ע"ג) אמר רב הונא אשם שניתק לרעי' ושחטו סתם כשר לעולה כו' ואיתביה רב חסדא לרב הונא שחטו ונודע שמשכו בעלים את ידם כו' ותני עלה בחול כי האי גוונא ישרף מיד אי אמרת בשלמא בעי עקירה האי פסח הוא וכאן דלית לי' בעלים ה"ל פסולי בגופו אמטו להכי ישרף מיד אלא אי אמרת לא בעי עקירה מרישא ה"ל שלמים פסולו משום מאי משום דבר אחר דקא שחיט ליה אחר תמיד של בין הערבים עיבור צורה בעי דתניא זה הכלל כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתו ויוצא לבית השריפה אלא לא תימא שחטו סתם כשר לעונה אלא אימא שחטו לשום עולה כשר וע"כ פליגי בירושלמי דאמרר' חמא בר עוקבא בשם ריב"ח המושך ידו מפסחו גופו קרב שלמים ור' יונה אמר שלמים כשירים (פי' דסובר דלא בעי עקירה א"כ מרישא ה"ל שלמים. וא"כ הוי שלמים כשירים וע"כ אמר ר' יונה שלמים כשירים ור' ייסא אמר שלמים פסולים משום דסובר דבעי עקירה וע"כ פריך והא תנינן פטור סברין מימר פטור כשר פתרין לה פטור פסול:

אך שצריך לבאר דהא אפי' אי לא בעי ניתוק ומרישא הוי שלמים מ"מ פסול משום דבר אחר דקא שחיט ליה אחר תמיד של בין הערבים כמו דאמרינן בפסחים (ד' ע"ג ושם) ואיפשר לומר דשיטת הירושלמי דאם נשחט אחר תמיד של בין הערבים אפ"ה כשר וכמו שכתבו תוס' במנחות (ד' מ"ט) בד"ה תלמוד לומר כו' דלא מיפסל בשביל כך כדמסקינן הכא למצוה בעלמא וכתבו ותימא דבפסחים (ד' ע"ג) אמרינן שחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידיהם קודם או שנטמאו ישרף מיד ופריך ואי אמרת לא בעי עקירה

פסולו לא הוי אלא משום ששחטו אחר תמיד של בין הערבים אלמא בהכי מיפסל וי"ל דהאי דנשרף לפי שלכתחילה אסור להקטירו וממילא יפסול. והא דאין מעלה ומלינה כו' ואע"ג דהקטרת אימורים לא מעכב וכי אבדו כשר באכילה כו' ור' יוסי דאמר שלמים פסולים ס"ל דבעי עקירה ואיפשר דפליגי בזה גופא אפי' אי אמרי' דלא בעי ניתק והוי שלמים. אך כיון שנשחט אחר תמיד של בין הערבים אם הוא רק למצוה או שהוא פסול וע"כ פליגי בזה אם הם שלמים כשירים או פסולים וניחא מה דקאמר שלמים כשירים שהוא שלמים כיון דלא בעי ניתק אלא שנשחט אחר תמיד של בין הערבים]:

עוד שם ר' ייסא בשם ר' יוחנן אין לך פסח גופו קרב שלמים אלא שאבד ונמצא אחר שכיפרו הבעלים אבל אי לאו הכי הוי פסולים דאינו קרב הוא עצמו שלמים והא תנינן פטור סברין מימר פטור כשר פתרין ליה פטור פסול שמואל אמר כל שבחטאת מתה בפסח גופו קרב שלמים והא תנינן פטור סברין מימר פטור פסול פתרון לה פטור כשר דכיון דלא בעי ניתוק וגופו קרב שלמים א"כ אם משכו הבעלים את ידם פטור:

עוד שם ר' ייסא בשם ר' יוחנן דר' יהודה היא כו' ר' זעירא בעי קומי ר' מנא הן אשכחנן פטו' וכשר א"ל תנינן הכא פטור ותנינן תמן כשר ונראה דנתחלפו השיטות וצריך לגרוס הכא ר' זעירא בעי קומי ר' מנא הן אשכחנן פטור כשר א"ל תנינן הכא פטור ותנינן תמן כשר (פי' דהיכן מצינו שיהא פטור וכשר ע"ז אומר דהכא תנינן פטור ותמן תנינן כשר) ונראה לי דהא דקאמר תנינן הכא פטור ותנינן תמן כשר הוא כמו דאיתא בירושלמי (פ"ה דפסחים) אמר ר' יוחנן חבורה היתה מקשה מה אנן קיימין אם בשאבד ונמצא קודם כפרה בין לשמו בין שלא לשמו כשר (צ"ל פסול) וניתק לרעי' אם בשאבד ונמצא לאחר כפרה בין לשמו בין שלא לשמו פסול הוא (צ"ל כשר הוא) וקיימינה כשנטמאו הבעלים או שהזידו וכבר נדחה לפסח שני לשמו פטור והוא פסול שלא לשמו חייב והוא כשר (פי' דהירושלמי מקשה כמו שמקשה בש"ס דילן בפסחים (ד' ס"ד) ובמועד לשמו פטור טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור אמאי פסח בשאר ימות השנה שלמים הוי) וכתבו תוס' דר"ת גריס הכי לשמו אמאי פטור שלמים לשם פסח קא שחיט ש"מ בעי עקירה (פי' דאי לא בעי עקירה אפי' שחט לשמו כשר דשלמים לשם פסח כשר דהא מכשיר לעיל ר' יהושע בשוחט אחרים לשמו):

וע"כ קאמר בירושלמי חבורה היתה מקשה פי' אהא דתנן ובמועד לשמו פטור שלא לשמו חייב וע"כ הי' חבורה מקשה אם בשאבד ונמצא קודם לכפרה א"כ ניתק לרעי' והוא פסול בין לשמו בין שלא לשמו ואם בשאבד ונמצא לאחר כפרה בין לשמו בין שלא לשמו פסול (צ"ל כשר הוא) פי' וא"כ אפי' חישב לשמו אפ"ה הוי שלמים וקיימינהו

בשנטמאו הבעלים או שהזידו וכבר נדחה לפסח שני לשמו פטור (פי' שהוא פסול) שלא לשמו חייב והוא כשר (פי' משום דהוי שלמים) וא"כ מוכח דאם שחט לשם שלמים כשר וע"כ חייב דאם הי' פסול לא הי' חייב משום דהוי שחיטה שאינה ראוי' וע"כ במשכו הבעלים את ידם הוי נמי שלמים. וע"כ אף דתני פטור אפ"ה הוא כשר משום דהוי שלמים. וע"ז א"ל תנינן הכא פטור (פי' במשכו הבעלים את ידם) ותנינן תמן כשר (פי' שבפ"ה דפסחים תני דהשוחט במועד שלא לשמו חייב משום דהוי שלמים. א"כ מוכח דכשר דאם הי' פסול לא הי' חייב משום דהוי שחיטה שאינה ראוי' א"כ מוכח דכשר הוא) ודו"ק:

והנה הת"ח פירש אמר רבי אין אני רואה את דברי ר"ש בפסח שמותר פסח בא שלמים כלומר הואיל ושייכא שלמים בפסח ושלמים באים נקיבה ואע"ג דהך לא קדשה נקיבה ואפי' שלמים לאחר הפסח כמה שאמרו בתמורה (ד' י"ח) נשתיירה לאחר הפסח תרעה מיהו שם שלמים עלה הואיל והוא שלמים נקיבה ונחתה לה קדושת הגוף עכ"ל:

והנה כל זה כתב רש"י בתמורה (ד' כ') אבל לכאורה קשה דהא אמרינן בפסחים (ד' צ"ח) על הא דתנן המפריש נקיבה לפסחו כו' ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו כו' ואמר רב הונא ברי' דר' יהושע ש"מ תלת ש"מ בע"ח נדחים וש"מ דיחוי מעיקרא הוי דיחוי וש"מ יש דיחוי בדמים וכן כתבו התוס' שם בד"ה ויביא בדמי' שלמים אבל היא עצמה אינה קריבה שלמים כדאמר בגמ' בהדי' שמתחילה לא הוקדשה ליקרב עצמה. וא"כ לדברי ר"ש דאומר דאין בע"ח נדחין לא אתי מתניתין כר"ש אלא דהיא עצמה קריבה שלמים דהא הוא סובר דאין בע"ח נדחין וכמו דאמרינן בכריתות (ד' כ"ח) מתיב ר' עקיבא בר חמא המפריש נקיבה לפסחו קודם הפסח תרעה עד שתסתאב וימכר ויביא בדמי' פסח ילדה זכר ירעה עד שתסתאב וימכר ויביא בדמי' פסח ר"ש אומר הוא עצמו יקרב פסח ש"מ בע"ח אינם נדחין:

וכן אמרינן בירושלמי (פ"ט דפסחים ה"ז) המפריש נקיבה לפסחו כו' ירעה עד שיסתאב וימכר כו' מתניתא לאחר כפרה וכר"ש. דהני קודם לפסח תהא רועה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי' פסח. לאחר הפסח יביא שלמים. ר"ש אומר קודם לפסח תמכר שלא במום (פי' דר"ש לטעמי' דקא סבר דכיון דלא חזי לגופו דהיינו לפסח לא קדשה קדושת הגוף וע"כ תמכר שלא במום) לאחר הפסח תביא שלמים אלמא דר"ש סובר דלאחר הפסח תקרב היא עצמה שלמים

והא דקאמר הירושלמי מתניתא לאחר כפרה וכר"ש ביארתי בספרי אבי הנחל במה שכתבו התוס' בפסחים (ד' צ"ז) בד"ה המפריש נקיבה לפסחו כו' ויביא בדמי' שלמים

אומר ר"ת דהא דקתני ויביא בדמי' שלמים היינו דנשתייר אחר הפסח כמו כולי' בבא דלעיל אבל קודם הפסח יביא בדמי' פסח וכן מחלק בהדי' בברייתא בתמורה (ד' י"ט) וע"ז אומר מתניתא לאחר כפרה (פי' שכבר הקריב הפסח אבל אם לא הקריב הפסח תרעה עד שתסתאב ויביא בדמי' פסח):

והנה הק"ע הגיה וכתב בדברי ת"ק לאחר הפסח תביא שלמים וכתב לאחר הפסח תרעה ויביא בדמי' שלמים ובדברי ר"ש הגיה ג"כ ר"ש אומר קודם לפסח תמכר שלא במום לאחר הפסח תרעה ויביא בדמי' שלמים וטעה בזה דהא ר"ש סובר דבעלי חיים אינם נדחין וע"כ אין להגי"ה בירושלמי וצ"ל כמו דאיתא בירושלמי קידם הפסח תימכר שלא במום (פי' דכיון דלא חזי לגופי' לא נחתא לי' קדושת הגוף לאחר הפסח קרב שלמים (דהא ר"ש סובר דבע"ח אינם נדחין) וכן ראיתי בהפ"מ שנדחק מאוד ולפי מה שביארתי ר"ש סובר דלאחר הפסח יביא הוא בעצמו שלמים

והנה מה שכתב הק"ע לפסחו ולאשמו אינו עושה תמורה כתבו התוס' בפסחים (ד' צ"ז) ד"ה ויביא דהכא מודה ר"ש דהתם הואיל והיא ראוי' לשלמים והפסח אחר הפסח קרב שלמים הילכך לא הוי מום וכ"כ התי"ט בשמם. ודבריהם תמוהים דהא מפורש קאמר ר"ש הכא דמפריש נקיבה לפסחו אינו עושה תמורה וכן מפורש בש"ס בתמורה (ד' כ') דקאמר התם ר"ש שאין לך דבר העושה המורה אלא הרועה להסתאב הרי מפורש דר"ש סובר דמפריש נקיבה לפסחו אינו רועה אלא ימכר מיד וצ"ע עכ"ל:

והנה בספרי א"ה ביארתי דברי התוס' בפסחים (ד' צ"ו) בד"ה ויביא בדמי' שלמים אבל היא עצמה אינה קריבה שלמים דיש דיחוי בדמים כדאמר בגמ' שמתחילה לא הוקדשה ליקרב היא עצמה וא"ת ימכרנה כמו שהוא בלא מום כיון שמעולם לא נתקדשה קדושת הגוף דלא מיבעי מקדיש נקיבה לפסחו דפסח קרב שלמים אחר הפסח והיא ראוי' לשלמים אם תחילה הקדשה לכך אלא אפי' מקדיש נקיבה לאשמו אמר בתמורה (ד' י"ט) תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא אשם ק ר' שמעוןדאמר התם המכר שלא במום מצי מודה הכא כדפרישית עכ"ל וכתבתי שם דנ"ל בכוונת התוס' מה שכתבו התוס' ואפי' ר"ש דאמר התם תימכר שלא במום מצי מודה הכא כדפרישית קאי על מה שכתבו התוס' תחילה והוא שכתבו המפריש נקיבה לפסחו כו' ויביא בדמי' שלמים ואומר ר"ת דהא דקתני הכא ויביא, בדמי' שלמים היינו בשנשתיירה אחר הפסח אבל קודם הפסח יביא בדמי' פסח וכן מוכח בהדי' בתמורה (דף י"ט) עכ"ל. וא"כ מיירי הכא לאחר הפסח. וע"ז כתבו תוס' דאפי' ר"ש דאמר בתמורה (דף י"ט) דהמקדיש נקיבה לפסחו אינו עושה תמורה היינו דווקא קודם הפסח מפני שהיא עומדת למכור בלא מום אבל לאחר הפסח

שבאה שלמים ע"כ קדשה קדושת הגוף וצריכה מום וזהו כוונת התוס' וא"כ ניחא שפיר מה שכתבו התוס' ואפי' ר"ש מצי מודה הכא כדפרישת. והאי כדפרישית קאי על מה שכתבו התוס' תחילה בד"ה המפריש כו' דמתניתין מיירי אחר הפסח:

אך אף שכתבו התוס' דר"ש מצי מודה הכא דאחר הפסח צריכה מום לפדות אך בזה לא יסבור במתניתין דתרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי' שלמים דמתניתין סברה דבע"ח נדחין וכמו דאמרינן בפסחים (דף צ"ח) אמר ר"ה ברי' דר"י ש"מ תלת ש"מ בע"ח נדחין וע"כ תימכר ויביא בדמי' שלמים אבל ר"ש סובר דבע"ח אינם נדחין. וא"כ סובר דאחר הפסח קריבה בעצמה שלמים:

וא"כ הא שכתב רש"י בתמורה (ד' כ') אהא דאמר רבי אין אני רואה דבריו של ר"ש בפסח הואיל ומותר הפסח קרב שלמים וכתב רש"י הילכך הואיל ושייכים שלמים בפסח ושלמים באין נקיבה ואע"ג דהך לא קרבה נקיבה אפי' שלמים כדאמרן לעיל (ד' י"ט) נשתיירה לאחר הפסח תרעה מיהו שם שלמים עלה הואיל והיא שלמים נקיבה ונחתא לה קדושת הגוף זהו דווקא אליבא דרבי אבל לא אליבא דר"ש דר"ש כיון דסובר דאין בע"ח נדחין א"כ היא עצמה קריבה שלמים לאחר הפסח כמו שהוכחתי תחילה בירושלמי:

וא"כ הא שכתב הת"ח אהא דאמרינן שם מה פליגי ההן אמר הקדש דמים קדש וההן אמר הקדש גופו קדש וכתב הת"ח ר"ש ס"ל דלא נחתא לי' קדושת הגוף משום דמותרו בא שלמים דהא הכא אין גופו קרב שלמים כדאמר בתמורה נשתיירה אחר הפסח אינה קריבה שלמים הואיל ומחמת קדושה פסולה קאתי' ואידחי מפסח אידחי נמי משלמים וא"כ כה"ג אין גופו קרב שלמים ואינו קדוש אלא הקדש דמים וההן סבר רבי ס"ל הקדש גופי' קדש משום דשם שלמים עלה הואיל והוי שלמים נקיבה. וא"כ כתב הת"ח דאליבא דר"ש נמי דאחר הפסח אין גופו קרב שלמים אלא רועה עד שיסתאב וכבר ביארתי דר"ש סובר דאין בע"ח נדחים אחר הפסח וקריבה עצמה שלמים. והא דקאמר מה פליגי ההן אמר הקדש דמים קדש (פי' אף דסובר דאחר הפסח קרבה שלמים אעפ"כ כיון דקודם הפסח אינה קריבה בעצמה שלמים אלא תמכור ויביא בדמיו פסח ע"כ לא קדש רק הקדש דמים ולא קדושת הגוף). וכמו דאיתא שם בירושלמי אר"י טעמא דר"ש ב"י אם מין ומינו חלוק עליו כ"ש מין ושאינו מינו איזהו מין ומינו שהוא חולק עליו כהדא דתנן אשם בן שנה והביא בן שתים בן שתים והביא בן שנה כשר אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה רש"א כל עצמו אינו קדוש אלמא אע"ג דכשיהיו בן שתים קדש קדושת הגוף אך

כיון שמתחילה אינו ראוי ע"כ קדש הקדש דמים וההן אמר הקדש גופו קדוש כיון שאחר הפסח קריבה שלמים ע"כ קרב קדושת הגוף:

(**שם**) חברי' בשם ר' יוחנן כו' טעמא דהדין תני' ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' מה ת"ל טמאה אלא אפי' לאותה השם וקשי' בדא כתוב והעמיד והעריך ר' זעירא בשם ר' אלעזר לא אמר כן אלא ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' כל שאינה ראוי' ליקרב לא כאן ולא במקום אחר יצתה נקיבה לעולה אע"פ שאינה ראוי' לקרב כאן ראוי' ליקרב במקום אחר ר' אבין ור' בין בעין קומי ר' זעירא הרי הרובע והנרבע שאינן ראוים לא כאן ולא במקום אחר והרי הן עושין תמורה אמר לי' אף אני לא אמרתי אלא טמאה ממש. והנה הק"ע והפ"מ והת"ח פירשו בדוחק ע"כ נראה לי לפרש שר' אילא בשם ר' יוחנן אומר דטעמא דהדין תני' (פי' ר"ש שסובר דכל שלא חזי לגופי' לא נחתא לי' קדושת הגוף הוא דכתיב ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' מה ת"ל טמאה אלא אפי' טמאה באותו השם ופי' כיון שאינו ראוי' לאותו קרבן ע"כ לא נחתה לי' קדושת הגוף) וע"ז אומר בדא כתוב והעמיד והעריך (פי' בתמי') דא"כ תקשה לר"ש שסובר דקדשי ב"ה לא בעי העמדה והערכה וא"כ איך כתיב והעמיד והעריך אלא ודאי דקרא מיירי בבעלי מומין וע"כ כתיב והעמיד והעריך דקדוש קדושת הגוף וע"כ בעי העמדה והערכה אבל אי מיירי לר"ש שאינה ראוי' לאותה השם ולא נחתה לה קדושת הגוף וא"כ איך כתיב והעמיד והעריך:

וע"ז אמר ר' זעירא בשם ר"א לא אמר כן אלא ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לד' כל שאינה ראוי' ליקרב לא כאן ולא במקום אחר יצתה נקיבה לעולה אעפ"י שאינה ראוי' ליקרב כאן ראוי' ליקרב במקום אחר ר' אבין ור' בין בעון קומי ר' זעירא הרי הרובע והנרבע שאינה ראוי' ליקרב לא כאן ולא במקום אחר והרי הן עושין חמורה (פי' שר' זעירא בשם ר"א מפרש קרא אליבא דר"ש שאמר לעולתו ולפסחו עושה תמורה והטעם הוא משום שכן כשר בעוף ע"ז אומר ר' זעירא בשם ר"א לא אמר כן אלא ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' כל שאינה ראוי' ליקרב לא כאן ולא במקום אחר ע"כ הוי טמאה לאותו השם יצתה נקיבה לעולה אעפי' שאינה ראוי' ליקרב כאן ראוי' ליקרב במקום אחר ר' אבין ור' בון בעון קומי ר' זעירא הרי הרובע והנרבע שאינן ראוין ליקרב לא כאן ולא במקום אחר הרי הן עושין תמורה אמר לון אף אני לא אמרתי אלא טמאה ממש (פי' דהא דמפרש הקרא היינו אליבא דר"ש שסובר דכל מידי דלא חזי לגופה לא נחתא לי' קדושה הגוף). וע"כ אמר דדווקא שאינה ראוי' ליקרב לא כאן ולא במקום אחר יצתה נקיבה לעולה שהיא ראוי' ליקרב במקום אחר דהיינו בעוף:

ולר"ש הרובע והנרבע ודאי אין עושין תמורה (ועיין בתוס' זבחים (ד' קי"ז) וע"ז אומר אף אני לא אמרתי אלא טמאה ממש פי' לרבנן בודאי מיירי בטמאה ממש שהם סוברים דאע"פי דלא חזי לגופא נחתא לי' קדושת הגוף וקרא מיירי בטמאה ממש ויש נוסחא אחרינא שכתב אף אני לא אמרתי אלא טמאה ממום והוא כמו דמוקי לה בתמורה (ד ל"ב) דקרא מיירי בבעלי מומין אך למאי דמפרש קרא אליבא דר"ש וע"ז אומר וקשי' בדא כתיב והעמיד והעריך (פי' כיון דמפרש קרא אליבא דר"ש דלא נחתא לי' קדושת הגוף וע"ז מקשה בדא כתיב והעמיד והעריך פי' א"כ תקשה אליבא דר"ש דאיך כתיב והעמיד והעריך הא ר"ש סובר דקדשי בדק הבית לא בעי העמדה והערכה ודוק:

קטע ז

שם בירושלמי ר' זעירא בשם רש"בל טעמא דר' יהושע דבר אל אהרן ואל בניו כו' איש איש מבית ישראל אשר יקריב כו' לעולה הכל קרב עולה לרצונכם תמים זכר מניין אפי' נקיבות ת"ל בבקר לרבות את הנקיבות ר' יצחק בי' ר' אלעזר כתוב זכר ואת אמרת בבקר לרבות את הנקיבות ודכוותה כתיב תמים ואת אמרת לרבות בעלי מומין (ופי' הק"ע ואת אמרת בבקר לרבות את הנקיבות בתמי' לא ליכתוב זכר ולא בבקר ומשני ודכוותה תמים דכתיב תמים זכר ואפי' הכי קדש לדמי דתנן המקדיש בעלי מומין למזבח אעפ"י שהוא עובר בל"ת מה שעשה עשוי):

קטע ח

עוד שם בירושלמי מה ביניהו רב אמר שיבטא דכדכדא ביניהון ופי' הק"ע מה ביניהון מאי איכא בין ר"ע לרבי פפייס. שיבטא דכדכדא ביניהן מכדכד היינו עץ שיש לאורגים כו' וקאמר רב שיש הפרש גדול ביניהון וכן פירש הפ"מ דמה ביניהון קאי על ר"ע ורבי פפייס:

והנה כל דבריהם דחוקים והוא קאי על מה שאמר בתחילה כתיב זכר ואת אמרת בבקר לרבות את הנקבות: ודכוותה כתיב תמים ואת אמרת לרבות בעלי מומין פי' שא"כ נאמר ג"כ דאע"ג דכתיב תמים והוא להוציא בעלי מומין אעפ"ככתיב בבקר לרבות בעלי מומין וע"ז משני שבטא דכדכדא ביניהון (פי' דהמקדיש נקבה לעולה אע"ג שהעולה באה זכר אע"פכ קדשה ותמכר לעולה משא"כ בעל מום דלא קדשה אפי' לדמים וכמו דתנן בתמורה (ד' כ"ז) אמר על הבהמה טמאה ועל בעלת מום הרי זו עולה לא אמר כלום (ועיין ברמ"בם פ"ה מ"ה ערכין ה' י"א) המקדיש בהמה תמימה למזבח ונפל בה מום כו' וע"ז נאמר ואם בהמה טמאה ועיין בתמורה (ד' נ"ב) ובמ"ל ברמב"ם (פ"ט מה' כלאים הי"א). והטעם דנקיבה לעולה ראויה לקרבן אחר משא"כ בעל מום אינו ראויה לשום קרבן:

ואיפשר לפרש כפי הנוסחא שבירושל' בש"ס דילן רב אמר דבר פדא ביניהון והוא כמו דאיתא בתמורה (ד' י"א) אמר אביי תם במעי תמימה ד"ה קדוש גופי'. אלא כי פליגי במעי בעלת מום דבר פדא סבר כיון דאמי' נמי לא קדוש גופי' איהו נמי לא קדיש אלא לדמי ר' יוחנן סבר עובר לאו ירך אמו היא ואע"ג דאמי' לא קדשה לגופה הולד מיהא קדוש לגופי' וא"כ לבר פדא אין קדושה חל על העובר שבמעי בעלת מום אבל אם הקדש נקבה לעולה הולד עולה. וכמו דאיתא בתמורה (ד' י"ח) המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה ר"א אומר הוא עצמו יקרב עולה.

וכמו שביארתי בספרי נ"י (ס' ט') והבאתי לעיל הירושלמי פ"ק דמגילה (הי"א) עונה הבאה מחמת אשם על דעתי' דר"א מהו שתהא כשיר' בבמה וכבר השגתי שם על הק"ע שפי' דקאי אהא דאמר ר"א דמקשינן חטאת לאשם וביארתי שם דקאי אהא דאמר ר' אלעזר יביא בדמיו עולה וע"ז מיבעי לי' אי הוי כבתחילה והוי דבר שבחובה ואינו קרב בבמה או דהוי כבסוף והוי דבר הנידר והנידב וקרב בבמה:

ועוד נ"ל לפרש דקאי אהא דתנן המפריש נקיבה לעול' וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה ר' אלעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה ואמרי' בתמורה (ד' כ') בעא מיני' ר' אבין בר חייא מר' אבין בר כהנא הפריש נקבה לאשם בנה מהו שיקרב לעולה תיפשוט לי' מדר' יוסי בר חנינא דאמר מודי ר' אלעזר לא שמיע לי' מאי א"ל בנה קרב עולה האי מאי עד כאן לא קאמר רבי אלעזר אלא מפריש נקבה לעולה דאיכא שם עולה על אמו אבל גבי אשם דליכא שם עולה על אמו אפילו ר' אלעזר מודה כו' אמר ליה טעמא דרבי אליעזר לאו משום דשם עולה על אמו אלא משום דחזי להקרבה. והא נמי חזי להקרבה. וזהו דווקא לרבי אלעזר דאמר בתמורה (ד' יח) ר"א אומר הוא עצמו יקרב עולה אבל חכמים סברי דאפי' במפריש נקיבה לעולה יביא בדמיו עולה אע"ג דשם עולה על אמו א"כ כש"כ אם מפריש נקיבה לאשם דליכא שם אשם על אמו א"כ ודאי לא קרב עולה (דהא אפי' לרבי אלעזר אמר ריב"ח דמודה ר"א במפריש נקיבה לאשם דאין בנה קרב אשם כמו דאמרינן (שם) וכן בתמורה (ד' יט) אמר רבי יוסי ב"ח מודה ר"א במפריש נקיבה לאשם דאין בנה קרב אשם אך רבי אבין בר חייא ס"ל דאפי' במפריש נקיבה לאשם בנה קרב עולה

וע"ז בעי בירושלמי עולה הבאה מחמת אשם על דעתיה דרבי אלעזר מהו שתהא כשירה בבמה. פי' לר"א דס"ל דאם הפריש נקיבה לאשם הולד קרב עולה מהו שיהא כשר בבמה (ואיפשר דמיבעי ליה דווקא בולד. אבל הא דאמרינן שימכור ויבוא בדמיו עולה א"כ אע"פ שהמעות הוא מאשם ואעפ"כ כיון דצריך לקנות בהמה להקדישו. איפשר דפשיטא

לו להירושלמי דהוי בכלל דבר הנדר והנידב. ובירושלמי פ"ק דמגילה (הלכה י"א) ר' יוסי אומר נדבת הציבור ביניהון עיין שם בקרבן עדה והארכתי בזה במ"א אך בולד של אשם נקיבה שהוא בעצמו קרב עולה לר"א מיבעי לי' אם יכול להקריבו בבמה לר"א דאמר דאם הקדיש נקיבה לאשם הולד קרב עולה. ע"כ מיבעי לי' אם כשר בבמה. דהא היא עולה ע"ז אומר דכל שאינו נידר ונידב אינו קרב בבמ' והכא נמי אינו נידר ונידב וע"כ אין קריבה בבמה:

וכן משמע בירושלמי (פ"ט דפסחים ה') ולד חטאת דאתפלגין ציבור שהפריש נקבה וכן נשיא שהפריש שעירה ר' ירמי' אמר לא קדשה וולדה קרב ר"י אומר קדשה וולדה מה כו' אלמא דאע"ג דציבור מביאין זכר וכן נשיא אעפ"כ אם הפרישו נקבה הולד קדוש והא דפליגי היינו אם האם קדשה דאם האם קדשה קדושת הגוף א"כ הוי ולד חטאת וולד חטאת למיתה אזלא אבל אם לא קדשה קדושת הגוף ע"כ הולד קרב אלמא דאפי' אם האם לא קדשה אפ"ה קרב ועיין בתמורה (ד' כ') יחיד שהפריש שעיר לשעירתו תיקדוש דהא איכא שעיר נשיא אי נמי נשיא שהפרי' שעירה לשעיר ותיקדש כו':

וע"כ אומר רב על הא דקאמר ר' יצחק בר"א כתיב זכר ואת אמרת בבקר לרבות את הנקבות ודכותה כתיב תמים ואת אמרת לרבות בעלי מומין מה ביניהון וע"כ אומר רב אמר דבר פדא ביניהן (לפי הנוסחא דאיתא בשקלים ירושלמי בש"ס דילן) (פי' דבר פדא סובר דאם הקדיש בעלי מומין אין הקדושה חלה על העוברין משא"כ אם הקדיש נקבה לעולה וילדה ולד זכר קדוש קדושת עולה וא"כ לא דמי בעל מום לנקבה) ודוק:

ואגב אביא מה דאיתא בירושלמי (פ"ק דנדרים ה"נ) מהו כאימרא כו' תמן אמרין כולד חטאת כו' על דעתין דרבנן דתמן נתני כעזרה וכתב הק"ע על דעתין דרבנן דתמן דאמרי כי אמר כאימרא לולד חטאת קא מכוין אע"ג דאינו קרב ע"ג המזבח כיון דע"י נדר בא חל איסורא עליו א"כ ניתני נמי כעזרה שהיא באה משירי הלשכה [ובש"ק כתב מכאן משמע דעזרות אע"ג דמשירי הלשכה אתיין לא הוי מתפיס בדבר הנדור ושלא כמ"ש הרא"ש בתחילה כירושלים היינו חומת ירושלים כו' ולא ידעתי למה הביאו האחרונים דברי הרא"ש עכ"ל ועיין בספרי נועם ירושלמי (סי' י"ג] מה שהשגתי על הקרבן עדה ועיין בספרי אבי הנחל (דרוש י"ג) מה שהארכתי בזה] והפ"מ פירש על דעתין דרבנן דתמן ניתני כעזרה כלומר דהש"ס מדייק לדברי רבנן דהמן דאף שאין דעתו לקרב ע"ג המזבח נדר בקרבן א"כ ניתני נמי במתניתין אם אמר כעזרה עכ"ל ודבריהם דחוקים מאוד:

וע"כ נראה לי שיש ט"ס בירושלמי (וכצ"ל) על דעתין רבנן דתמן נתני כשעירה וכמו שכתבו התוס' בתמורה (ד' י"א) השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבע חי כו' וכתבו

התוס' בד"ה השוחט החטאת כגון שעיר דאילו כשבה אי איפשר לילד תוך שנתה כדאיתא בבכורות (ד' י"ט) וע"ז אומר על דעת דרבנן דתמן (פי' דאמרי כולד חטאת) ניתני כשעירה דהא החטאת הוא בת שנתה וכבשה אי איפשר לילד תוך שנתה כדאיתא בבכורות (שם) רחל בת שתים ודאי לכהן וע"ז פריך לרבנן דתמן דאמרי דכאימרא הוא כולד חטאת ניתני כשעירה ודו"ק: